

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/54/2024
Identifikačné číslo spisu:	7120205493
Dátum vydania rozhodnutia:	27.11.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:7120205493.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu S. V., nar. Z. bytom v G., zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Kusom, so sídlom v Michalovciach, Nám. osloboditeľov 10, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, IČO: 00 166 073, o náhradu škody, vedenom na Mestskom súde Košice pod sp. zn. 36C/15/2020, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 7. septembra 2023 sp. zn. 3Co/172/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 7. septembra 2023 sp. zn. 3Co/172/2022 z r u š u j e a v e c mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred súdom prvej inštancie

1. Okresný súd Košice I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 11. júla 2022 č. k. 36C/15/2020-86 rozhodol, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu vo výške 5.000 eur a úrok z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 5.000 eur od 23. januára 2015 do zaplatenia, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (výrok I.) a zároveň priznal žalobcovi náhradu trov konania proti žalovanej v rozsahu 100 % (výrok II.).

2. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že žalobca sa domáhal náhrady škody spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami - uznesením o vznesení obvinenia z 9. októbra 2013 ČVS:KÚFS-80/7207-V-2013 a uznesením Okresného súdu Michalovce o vzatí do väzby z 11. októbra 2013 sp. zn. 0Tp/43/2013.

3. Uzavrel, že priznanie peňažného zadost'učinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu žalobcovi vo výške 5.000 eur, z toho 4.000 eur za nezákonné rozhodnutie o vznesení obvinenia a 1.000 eur za rozhodnutie o

väzbe, bolo primerané a predstavovalo tiež adekvátny prostriedok nápravy vzniknutej ujmy, zodpovedajúcej všeobecným predstavám spravodlivosti v pomere k peňažnej satisfakcii priznanej v obdobných prípadoch, vychádzajúcich z porovnateľných skutkových okolností. Súd vzal do úvahy pocity žalobcu vedúce k psychickým následkom, zásah do občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, dĺžku trestného stíhania a prihliadal aj na rozhodovaciu činnosť v obdobných veciach, ako i rozhodovanie Najvyššieho súdu SR, Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva. Všetky následky predstavujúce nemajetkovú ujmu vznikli podľa súdu prvej inštancie v príčinnej súvislosti s vyššie konkretizovanými nezákonnými rozhodnutiami, keď vzťah medzi príčinou (rozhodnutiami) a následkami bol priamy, bezprostredný a nebyť začatia trestného stíhania by tieto následky nenastali.

4. Výška úrokov z omeškania bola súdom prvej inštancie určená podľa § 3 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z., v znení účinnom od 1. februára 2013. Základná úroková sadzba Európskej centrálnej banky platná k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu bola vo výške 0,05 % ročne; po zvýšení o 5 percentuálnych bodov výška úrokov z omeškania činila 5,05 % ročne.

5. V súvislosti so žiadosťou žalovanej o poskytnutie 30-dňovej paričnej lehoty súd prvej inštancie nevzhliadol dôvod na stanovenie dlhšej paričnej lehoty. O trovách konania súd rozhodol v súlade s § 255 ods. 1 CSP a žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % proti žalovanej zo súdom priznanej sumy.

II.

Konanie o odvolaní žalovanej

6. Žalovaná podala proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo 7. septembra 2023 č. k. 3Co/172/20221-140 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy odvolacieho konania v celom rozsahu.

7. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie zistil skutkový stav veci správne, ak pri rozhodovaní vychádzal z názoru, že žalovaná zodpovedá za škodu vzniknutú žalobcovi v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z., následne aj správne právne posúdil a uložil žalovanej povinnosť nahradiť žalobcovi nemajetkovú ujmu titulom nezákonných rozhodnutí. V celom rozsahu poukázal na skutkové zistenia a na právne normy, ktoré uviedol súd prvej inštancie, stotožňujúc sa s nimi. Nestotožnil sa s názorom žalovanej, že žalobca si trestné stíhanie, resp. väzbu zavinil sám.

8. Uviedol, že súd prvej inštancie zo skutkových zistení správne vyvodil, že uznesenie, ktorým bolo žalobcovi vznesené obvinenie a uznesenie, ktorým bol vzatý do väzby treba považovať za nezákonné rozhodnutia a správne poukázal na nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 320/2016 a na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4MCdo/15/2009, od ktorých záverov sa nemal dôvod odkloniť. Vo vzťahu k otázke, či si žalobca sám zavinil trestné stíhanie, resp. väzbu zdôraznil, že konanie žalobcu pri zásahu polície dňa 9. októbra 2013 mohlo síce viesť k tomu, že orgány činné v trestnom konaní dospeli k záveru, že táto skutočnosť s ďalšími okolnosťami nasvedčovala spáchaniu trestného činu žalobcom, avšak za zavinenie žalobcu na začatí trestného stíhania nebolo možné považovať to, že sa dopustil skutku, pre ktorý bol stíhaný, ale ktorý, ako bolo v priebehu trestného konania zistené, nenaplnil znaky trestného činu. Žiadne iné okolnosti, z ktorých by vyplývalo zavinenie žalobcu na začatí trestného stíhania neboli zistené ani tvrdené.

9. K odvolacej námietke žalovanej, že súd prvej inštancie sa nevyporiadal s jej procesnou obranou - námietkou týkajúcou sa existencie inej samostatnej právnej skutočnosti, ktorou je zásah príslušníkov kriminálneho úradu finančnej správy dňa 9. októbra 2013, odvolací súd považoval za potrebné uviesť, že táto námietka nebola dôvodná, keďže z odvolaním napadnutého rozhodnutia vyplynulo, že hoci žalobca za jednu z príčin vzniku nemajetkovej ujmy považoval aj daný policajný zásah, súd prvej inštancie náhradu nemajetkovej ujmy priznal žalobcovi len titulom nezákonných rozhodnutí - uznesenia o vznesení obvinenia a uznesenia o vzatí do väzby, nie aj titulom uvedeného zásahu.

10. Rovnako považoval odvolací súd za nedôvodnú aj odvoláciu námietku žalovanej, týkajúcu sa nepresností zachytenia svedeckých výpovedí v rámci odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, ktoré vyhodnotila ako svojvoľné hodnotenie samotného dokazovania súdom prvej inštancie. K danému odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov a to tak, že hodnotil každý dôkaz samostatne, ale aj všetky v ich vzájomnej súvislosti, preto ho odvolací súd nemohol vyhodnotiť ako svojvoľné.

11. Taktiež sa odvolací súd nestotožnil ani s odvolacou námietkou žalovanej, že súd prvej inštancie dospel k nesprávnemu právnomu posúdeniu veci, ak vychádzal z názoru, že došlo k naplneniu hypotézy obsiahnutej v § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. S hodnotením súdu prvej inštancie, že samotné trestné stíhanie, ako aj väzba predstavuje vážny zásah do osobnostných práv jednotlivca a vzhľadom na rozsah a intenzitu neoprávneného zásahu, spočívajúceho vo väzobnom vedení trestného stíhania žalobcu, a za nezákonné trestné stíhanie nebolo postačujúce poskytnutie iného zadost'učinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil.

12. K samotnej výške nemajetkovej ujmy žalobcu považoval odvolací súd za potrebné uviesť, že súd prvej inštancie správne zohľadnil závažnosť následkov, ktoré vznikli žalobcovi v súkromnom živote v súvislosti s jeho nezákonným trestným stíhaním a väzbou, ak uzavrel, že priznanie peňažného zadost'učinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu žalobcovi vo výške 4.000 eur z nezákonného rozhodnutia - vznesenia obvinenia a 1.000 eur z nezákonného rozhodnutia o väzbe bolo primerané. Súd prvej inštancie správne vzal do úvahy pocity frustrácie žalobcu, ktoré viedli k fyzickému poškodeniu, vzal do úvahy nesporný zásah do občianskej cti a ľudskej dôstojnosti a taktiež aj dĺžku trestného stíhania, keď trestné stíhanie skončilo jeho zastavením z dôvodu, že skutok žalobca nespáchal. V neposlednom rade vo vzťahu k výške priznanej nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie správne zohľadnil aj doterajšiu rozhodovaciu prax súdov, reprezentovanú rozsudkami Krajského súdu v Košiciach, Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako aj Krajského súdu v Trnave.

13. Za správne bolo podľa odvolacieho súdu potrebné považovať aj rozhodnutie súdu prvej inštancie vo vzťahu k priznanému príslušenstvu. Za nesprávny treba považovať názor žalovanej, že pri otázke existencie nároku na zaplatenie úroku z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy bolo potrebné riešiť v súlade s rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu SR. Žalovaná poukázala na konkrétne rozhodnutia najvyššieho súdu, avšak súd prvej inštancie oprel svoj právny záver o neskoršie rozhodnutia najvyššieho súdu (pozri sp. zn. 4Cdo/257/2019, 4Cdo/48/2017 a 7Cdo/243/2019), pričom tento právny záver zobral v prejednávanej veci na zreteľ aj odvolací súd.

14. Ako nedôvodné vyhodnotil odvolací súd odvolanie žalovanej aj vo vzťahu k výroku o jej povinnosti nahradiť žalobcovi trovy konania, keď výška ich plnenia závisela od úvahy súdu, preto súd prvej inštancie postupoval správne, ak skúmal úspech žalobcu čo do právneho základu a nie čo do výšky priznaného nároku. Uznesenie Ústavného súdu SR č. k. IV. ÚS 652/2018-44, na ktoré poukázala žalovaná, bolo v danom prípade nepoužiteľné, nakoľko v tam riešenom spore došlo zo strany žalobcu k čiastočnému späťvzatiu žalobného nároku. Výrok o trovách odvolacieho konania vyplynul rovnako z § 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP.

III.

Dovolanie žalovanej

15. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj ako „dovolateľka“). Prípustnosť dovolania odôvodnila § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

16. Za nesprávny procesný postup, ktorý mal dovolateľke znemožniť uskutočnenie procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP označila postup odvolacieho súdu, ktorý sa vo svojom rozsudku dostatočne nevyporiadal s niektorými odvolacími námietkami žalovanej, konkrétne že:

16.1. Súd prvej inštancie nerozlišoval medzi zásahom príslušníkov kriminálneho úradu finančnej správy dňa 9. októbra 2013, pri ktorom došlo k obmedzeniu osobnej slobody žalobcu, a právnymi titulmi žalobou uplatneného nároku - nezákonnými rozhodnutiami o začatí trestného stíhania a o väzbe.

Žalovaná namietla, že po celý čas v konaní poukazovala na to, že nie je možné stotožňovať uvedený policajný zásah s právnymi titulmi, ktoré si za základ svojho nároku určil žalobca, pričom tento zásah predstavoval inú, samostatnú právnu skutočnosť, ktorú je pri posudzovaní vzniku nemajetkovej ujmy z hľadiska kauzality nutné striktne oddeliť od nezákonného rozhodnutia a rozhodnutia o väzbe. Navyše v zmysle procesného útoku žalobcu, svedeckých výpovedí, ale aj záverov prijatých súdom prvej inštancie a nesprávne prevzatých i odvolacím súdom, bola podľa dovolateľky predmetnému policajnému zásahu a jeho následkom pripisovaná značná, až najzásadnejšia závažnosť spomedzi popisovaných skutočností, ktorá mala vplyv na celkové posúdenie nemajetkovej ujmy vzniknutej v osobnostnej sfére žalobcu, a to napriek tomu, že predmetný zásah nebol a ani nemohol byť vyhodnotený ako súčasť právneho základu nároku žalobcu. Napokon uvedený zásah nastal skôr, ako vôbec došlo k vydaniu rozhodnutí, ktoré mali zakladať žalobcov nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Pokiaľ odvolací súd v ods. 36. rozsudku v súvislosti s touto otázkou uviedol: „Čo sa týka námietky žalovanej v odvolaní, že súd prvej inštancie sa nevyporiadal s jej procesnou obranou a to námietkou týkajúcej sa existencie inej samostatnej právnej skutočnosti, akou je zásah príslušníkov kriminálneho úradu finančnej správy dňa 09. 10. 2013 je potrebné uviesť, že túto námietku nemožno považovať za dôvodnú. Je tomu tak preto, že zo samotného rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že súd náhradu škody spočívajúcej v nemajetkovej ujme žalobcu priznal žalobcovi titulom nezákonných rozhodnutí - uznesenia o vznesení obvinenia a uznesenia o vzatí do väzby. Žalobca síce poukazuje na policajný zásah z 09. 10. 2013, ktorý však považuje za jednu z príčin vzniku nemajetkovej ujmy.“, posledná veta tohto odseku je pre žalovanú nezrozumiteľná už len z gramatického hľadiska, keď sa javí, že v nej nebola zachytená celá myšlienka odvolacieho súdu. Predmetná veta tak, ako je formulovaná, podľa dovolateľky práve svedčí o správnosti jej obrany, keď v konaní po celý čas namietala, že žalobca viazal značnú časť vzniku nemajetkovej ujmy na policajný zásah z 9. októbra 2013, ktorý však nebol právnym titulom jeho žaloby, a preto mu v súvislosti s týmto zásahom nemohla byť priznaná akákoľvek náhrada nemajetkovej ujmy, resp. neexistoval dôvod pre podloženie záverov o vzniku nemajetkovej ujmy práve následkami tohto policajného zásahu.

Podľa dovolateľky takéto rozhodnutie súdu prvej inštancie v spojení s rozhodnutím odvolacieho súdu nemôže obstať ako legitímny podklad pre priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy žalobcovi v rozsahu, v akom mu tento bol priznaný. „Zároveň je takéto rozhodnutie v priamom rozpore s imperatívom vysloveným v zrušujúcom uznesení Krajského súdu v Košiciach z 22. 04. 2020 sp. zn. 5Co/33/2020 - bod 14.“, podľa ktorého „Je treba opätovne posúdiť vzťah zásahu príslušníkov Kriminálneho úradu finančnej správy s rozhodnutiami vydanými v trestnom konaní (a porovnať skutkové zistenia doteraz získané na pojednávaní súdu prvej inštancie).“

16.2. Odvolací súd sa podľa dovolateľky nevyporiadal ani s jej odvolacou námietkou, týkajúcou sa nesprávneho zachytenia svedeckých výpovedí uskutočnených počas konania. Žalovaná formulovala odvolaciu argumentáciu nasledovne: Žalovaná ďalej musí opakovane, rovnako ako v prípade odvolania podaného proti prvému rozsudku v tejto veci, poukázať na nepresnosti v zachytení svedeckých výpovedí v rámci odôvodnenia napadnutého rozsudku, keď podľa názoru žalovanej súd v odôvodnení napadnutého rozsudku znovu vyseletoval informácie svedčiace výlučne v prospech záverov o negatívnom vplyve trestného stíhania žalobcu, pričom ale neuvádza žiadne vyvažujúce skutočnosti, ktoré vyvracajú, resp. prinajmenšom zmierňujú svedkami deklarované negatíva, a ktoré podľa názoru žalovanej z vykonaných svedeckých výpovedí vyplývajú. In concreto, čo sa týka svedeckej výpovede E. V., manželky žalobcu, táto vo svojej výpovedi na pojednávaní dňa 24. 01. 2017 v prevažnej časti vypovedala ohľadom vyššie spomenutého policajného zásahu z 09. 10. 2013 a až následne sa venovala i skutkovému stavu po vzatí žalobcu do väzby a predovšetkým negatívnym dopadom medializácie policajného zásahu z 09. 10. 2013. Súd prvej inštancie sa v ods. 16. a 17. napadnutého rozsudku, podľa žalovanej opätovne skresľujúc komplexnú výpovednú hodnotu výpovede manželky žalobcu, obmedzil na konštatovanie o „nemilom prekvapení situáciou, ktorá sa stala dňa 09. 10. 2013“, a na to, že svedkyňa sa v uvedenom čase hanbila vyjsť na ulicu atď. Odvolací súd v ods. 37. odôvodnenia svojho rozsudku dezinterpretoval podstatu odvolacej námietky žalovanej. Opätovne však vôbec neprihliadol na podstatné skutočnosti, že svedkyňa viazala ťažisko negatívnych vplyvov na život žalobcu práve na policajný zásah

z 9. októbra 2013, ktorý nebol právnym titulom uplatneného nároku, a taktiež že svedkyňa deklarovala podstatné zhoršenie manželského vzťahu so žalobcom, pričom však uviedla, že dňa 13. mája 2015 sa im so žalobcom narodil ďalší syn, čo bolo z časového hľadiska približne rok a dva mesiace po zastavení trestného stíhania žalobcu. Táto skutočnosť je podľa žalovanej v rozpore s tvrdeniami svedkyne. Súd prvej inštancie sa však s touto skutočnosťou v odôvodnení napadnutého rozsudku vôbec nezaoberal, dokonca skutočnosť, že žalobcovi sa mal rok po údajnom rozvrate manželstva narodiť ďalší syn v odôvodnení napadnutého rozsudku opätovne vôbec nespomenul. Súd prvej inštancie taktiež znovu v rámci sumarizácie dokazovania nereflektoval tvrdenia svedkyne E. V., ani svedkyne X. V., v zmysle ktorých zastavenie trestného stíhania malo na vývoj ďalších sociálnych väzieb žalobcu pozitívny vplyv, resp. ním bola dosiahnutá reparácia spoločenských vzťahov žalobcu. Táto skutočnosť má podľa názoru žalovanej podstatný vplyv na posúdenie právnej otázky naplnenia hypotézy § 17 ods. 2 zák. č. 514/2003 Z. z., a síce, či na strane žalobcu došlo k takému intenzívnemu zásahu a s tým spojenému vzniku nemajetkovej ujmy, ktorú je nevyhnutné odškodniť poskytnutím finančného zadost'učinenia. V súvislosti s výpoveďou svedka E. T. súd túto sumarizoval v ods. 19. napadnutého rozsudku, kde opätovne uviedol iba skutočnosti svedčiace v prospech záveru o vzniku nemajetkovej ujmy, avšak opomenul uviesť skutočnosti svedčiace o opaku, a síce, ako uvádzal svedok (str. 5 zápisnice o pojednávaní z 24. januára 2017 „Ja som aj napriek tomu (napriek trestnému stíhaniu žalobcu) so žalobcom neprerušil kontakty, vykonávali sme spolu a vykonávame podnikateľskú činnosť.“ Vyhodnotenie dokazovania vykonané súdom prvej inštancie bolo podľa názoru žalovanej svojvoľné. Súd pri hodnotení vzniku nemajetkovej ujmy jednostranne prihliadal len na dôkazy svedčiace o negatívnych následkoch trestného stíhania žalobcu, avšak ignoroval dôkazy, ktoré svedčili o opaku - t. j. o tom, že na strane žalobcu nedošlo k vzniku takej nenapraviteľnej ujmy, ktorú je nutné odškodniť v zmysle ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. V tomto smere žalovaná poukázala aj na ods. 13. odôvodnenia uznesenia Krajského súdu v Košiciach z 22. apríla 2020 sp. zn. 5Co/33/2020, v ktorom odvolací súd nariadil súdu prvej inštancie o. i. zistiť, či boli riadne zaznamenané svedecké výpovede. Podotkla, že súd prvej inštancie takúto povinnosť uloženú nadriadeným súdom nesplnil, keďže sa so zaznamenaním svedeckých výpovedí nijako nevysporiadal.

17. Podľa dovolateľky v danom prípade je problém nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia úzko previazaný aj s tým, že v rozsudku súdu prvej inštancie neboli zachytené niektoré časti výpovedí svedkov (manželka žalobcu a matka žalobcu prevažnú časť svojich výpovedí koncentrovali práve na 09. 10. 2013 a policajný zásah finančnej polície) a ani viacero iných skutočností, na ktoré žalovaná už poukazovala v odvolaní. V odvolaní žalovaná namietla, že súd prvej inštancie bezdôvodne odmietol prihliadnuť na (a vo svojom rozhodnutí zohľadniť) dokazovaním zistené skutočnosti, ktoré mu pre prijatie jeho záverov nevyhovovali. Odvolanie žalovanej v tejto časti zostalo nezodpovedané, čím zo strany odvolacieho súdu bol aj na tomto mieste naplnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

18. Žalovaná ďalej identifikovala naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP aj v časti odôvodnenia výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy 5.000 eur, ktorá bola napriek obsiahlej odvolacej argumentácii žalovanej odvolacím súdom stručne zhrnutá výlučne v ods. 42. odôvodnenia napadnutého rozsudku, kde sa odvolací súd s odvolaním žalovanej v tejto časti vôbec nevysporiadal. Žalovaná v odvolaní poukazovala na množstvo rozhodnutí všeobecných súdov o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy v prípade väzobných trestných stíhaní, ktoré odvolací súd v napadnutom rozsudku celkom ignoroval. Žalovaná v odvolaní na druhej strane poukázala na to, že prvoinštančný súd pristúpil k predtým vytknutému „mechanickému použitiu poukazu na iné rozhodnutia pri výpočte výšky náhrady nemajetkovej ujmy“, pričom odkazoval na niekoľko rozhodnutí Krajského súdu v Košiciach (ods. 66. odôvodnenia napadnutého rozsudku), avšak rozhodne nezohľadnil osobitosti všetkých ním vymenovaných prípadov, vo vzťahu k prípadu žalobcu. V jednom prípade dokonca poukázal na rozsudok, ktorý bol zrušený dovolacím súdom (sp. zn. 3Co/195/2019). Odôvodnenie odvolacieho súdu obsiahnuté v ods. 42. napadnutého rozsudku neposkytlo žalovanej odpoveď na jediné z odvolacích námietok a je pre žalovanú nepostačujúce pre akceptovanie odvolacím súdom prijatých záverov.

19. Žalovaná napokon poukázala na naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP v dôsledku konania súdu, spočívajúceho v nedoručení všetkých podaní strán sporu protistranám. Konkrétne z ods. 20. odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplynulo, že žalobca sa vyjadril k odvolaniu žalovanej z 19.

augusta 2020. Takéto podanie žalobcu - vyjadrenie k odvolaniu žalovanej, ktoré nemožno považovať za podanie procesného charakteru, ktorého obsah by nemal byť žalovanej známy pred rozhodnutím súdu, však žalovanej nebolo doručené, čím došlo k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces.

20. Za právnu otázku, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 písm. a) CSP označila dovolateľka otázku posudzovania primeranosti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá musí vychádzať z reálnych, objektívnych a preukázaných skutočností.

21. Podľa dovolateľky súdy nižšej inštancie nezohľadnili pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy všetky podstatné okolnosti (krátkodobý charakter väzby, ukončenie trestnej veci v prípravnom konaní bez podania obžaloby). V danej súvislosti dovolateľka poukázala na závery vyjadrené v ustálenej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu odkazom na rozhodnutia sp. zn. 5Cdo/128/2021, 2Cdo/30/2019, 3Cdo/25/2019, 5Cdo/127/2019, 4Cdo/177/2005, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/15/2012, 3Cdo/19/2018, 7Cdo/100/2017, resp. 6Cdo/38/2019.

22. Neprimeranosť priznanej náhrady nemajetkovej ujmy podľa dovolateľky vyplynula z:

- porovnania jej výšky v obdobných prípadoch, o ktorých rozhodoval tak Najvyšší súd SR ako aj EŠLP (Winkler proti SR - sťažnosť č. 25416/07, Kormoš proti SR - sťažnosť č. 46092/06). Rovnako za neprimerane vysokú považuje žalovaná aj priznanú náhradu nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania v sume 4.000 eur, keď k ukončeniu trestného stíhania žalobcu došlo po necelých 4 a pol mesiacoch od vznesenia obvinenia zastavením tohto stíhania prokurátorom, čo nemožno považovať za žiadnych okolností za neprimeranú dĺžku konania.

- potreby aplikovania osobitného právneho predpisu upravujúceho odškodnenie obetí trestných činov. V tejto súvislosti žalovaná poukázala aj na hmotnoprávne predpisy o odškodňovaní obetí násilných trestných činov - zákon č. 215/2006 Z. z., resp. zákon č. 274/2017 Z. z., v zmysle ktorých má obeť pri trestnom čine obchodovania s ľuďmi, trestnom čine znásilnenia, trestnom čine sexuálneho násillia, trestnom čine sexuálneho zneužívania, trestnom čine týrania blízkej osoby a zverenej osoby alebo trestnom čine nedobrovoľného zmiznutia nárok aj na vyplatenie odškodnenia za spôsobenú nemajetkovú ujmu vo výške desaťnásobku sumy mesačnej minimálnej mzdy platnej na obdobie kalendárneho roka, v ktorom došlo k spáchaniu trestného činu. Trestné stíhanie žalobcu trvalo od októbra 2013 do januára 2014. V roku 2014, kedy došlo k ukončeniu nezákonného zásahu vyvolaného vznesením obvinenia, minimálna mzda predstavovala sumu 352 eur mesačne, a preto obeť vyššie uvedených násilných trestných činov by mala nárok na odškodnenie v maximálnej výške 3.520 eur, čo je výrazne menej ako 5.000 eur priznaných žalobcovi za 14 dní väzby a 141 dní trestného stíhania. Zavedenie princípu primeranosti k iným formám finančných kompenzácií spolu s ponechaním možnosti prihliadať na osobitosti jednotlivého prípadu upravená v zákone č. 514/2003 Z. z. reflektuje tendencie a právne názory vyslovené EŠLP, a zároveň umožňuje, aby výška náhrady nemajetkovej ujmy na jednej strane nevytvárala priestor pre obohacovanie sa, ale na druhej strane umožňovala „spravodlivé zadost'učinenie“. V danej súvislosti poukázala na rozhodnutie EŠLP Karhuvaara a Italehti v. Fínsko a rozhodnutia najvyššieho súdu z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 a sp. zn. 6MCdo/15/2012, z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012, zo 7. augusta 2018 sp. zn. 3Cdo/7/2017, z 31. júla 2018 sp. zn. 2Cdo/112/2017, nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a na neho nadväzujúci rozsudok EŠLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike.

23. V danom prípade je neprípustnosť záveru o primeranosti takéhoto odškodnenia zintenzívnená nevysporiadaním sa s nedostatkami pri odôvodňovaní kauzality medzi vyššie zmieneným policajným zásahom a právnymi titulmi žaloby, resp. pri selektívnom zachytení vybraných záverov vyplývajúcich zo svedeckých výpovedí.

24. Podľa dovolateľky na otázku primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy nemožno nazerať len cez výšku priznanej sumy s dojmom, že je predsa zanedbateľnou, a tak si nezaslúži zvýšenú pozornosť. Žalovaná zastáva názor, že posúdenie primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy zodpovedajúcej sumám

71,43 eur za deň väzby a vyše 850 eur za mesiac trestného stíhania, teda sumám, ktorých akceptovanie vnesie do posudzovania iných nárokov na náhradu nemajetkovej ujmy za nepomerne dlhšie trvajúce zásahy nerovnováhu, je pre ďalšiu udržateľnosť vyššie vymenovanej judikatúry samotného dovolacieho súdu kľúčové.

25. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalovaná navrhla dovolaciemu súdu, aby rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

26. Z vyjadrenia žalobcu k dovolaniu vyplynulo, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za správne a dovolacie dôvody za nedôvodné, preto navrhol dovolanie odmietnuť.

IV.

Konanie o dovolaní

27. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), sa bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) zaoberal otázkou prípustnosti, resp. dôvodnosti dovolania.

28. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

K dovolaniu podľa § 420 písm. f) CSP

Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

29. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania v prípade, ak miera porušenia procesných práv strany v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu nadobudla značnú, výraznú, resp. relevantnú intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia sa rozumie nesprávny (vadný) procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení procesných ustanovení, ktoré sa vymykajú zákonnému, ale aj ústavnému procesno-právnomu rámcu, ktorý zároveň znamená aj porušenie procesných práv, garantovaných ústavou. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie),

znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a máriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu porovnaj R 129/1999 a sp. zn. 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

30. Dovolateľka ako jednu z dovolacích námietok podľa § 420 písm. f) CSP namietala nesprávny procesný postup súdu prvej inštancie, ktorý vyjadrenie žalobcu k jej odvolaniu v rozpore s § 374 ods. 2 CSP nedoručil žalovanej (dovolateľke), v čom videla porušenie jej práva na spravodlivý proces.

Podľa § 374 ods. 1 CSP súd prvej inštancie doručí odvolateľovi vyjadrenie k odvolaniu a umožní mu vyjadriť sa k nemu najneskôr v lehote desať dní od doručenia.

Podľa § 374 ods. 2 CSP k vyjadreniu odvolateľa podľa ods. 1 môže protistrana podať vyjadrenie v lehote desať dní od jej doručenia.

31. K otázke nedoručenia podaní uvedených v ustanovení § 374 CSP s a najvyšší súd vyjadril vo viacerých rozhodnutiach.

32. V uznesení sp. zn. 4Cdo/113/2017 z 23. 01. 2018 Najvyšší súd SR dôvodil: „Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel k záveru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, prípadne ani nejde o vyjadrenie, ktoré by mohlo mať vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním. Pokiaľ súd druhej procesnej strane takúto možnosť nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces, ktorý je zaručený článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Po preskúmaní veci dospel dovolací súd k záveru, že v danom prípade došlo postupom odvolacieho súdu k naplneniu vady vyplývajúcej z ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

33. V uznesení sp. zn. 7Cdo/311/2018 zo 16. 01. 2019 Najvyšší súd SR uviedol:

„18. Povinnosťou súdu v kontradiktórnom spore je zabezpečiť formálne podmienky plnohodnotného výkonu základného práva na súdnu ochranu v súlade s predpismi upravujúcimi konanie pred súdom. Civilný sporový poriadok vychádza z koncepcie, podľa ktorej má odvolateľ v odvolacom konaní vždy k dispozícii odvolanie a odvolaciu repliku a jeho protistrana vyjadrenie k odvolaniu a odvolaciu dupliku. Z princípu kontradiktórnosti konania vyplýva, že samotný účastník konania musí mať možnosť posúdiť, či a do akej miery je písomné vyjadrenie jeho odporcu právne významné, či obsahuje také skutkové a právne dôvody, na ktoré je potrebné z jeho strany reagovať alebo inak je vhodné sa k nemu vyjadriť; nezáleží pritom, aký je jeho skutočný účinok na súdne rozhodnutie.

19. Ak má strana zástupcu so splnomocnením na celé konanie, doručuje sa písomnosť len tomuto zástupcovi (§ 110 ods. 1 prvá veta CSP). V danom prípade je z obsahu súdneho spisu zrejmé, že splnomocnenie bolo zo strany matky udelené jej právnomu zástupcovi na celé konanie.

20. Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že v odvolacom konaní predložil otec súdu svoje vyjadrenie z 15. novembra 2017 - odvolaciu dupliku (č. l. 127 spisu), právny zástupca matky ale nemal možnosť dozvedieť sa o tomto podaní otca a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo mu ho súd nedoručil. Opomenutím doručenia tohto vyjadrenia právnomu zástupcovi matky došlo k porušeniu práva matky na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru a tým k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 420 písm. f) CSP.

21. Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Najvyšší súd preto

rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP).“

34. Obdobne najvyšší súd v uznesení sp. zn. 2Cdo/160/2020 uviedol: „Z obsahu spisového materiálu vyplýva, že na č. l. 323 spisu sa nachádza vyjadrenie žalovaného k odvolaniu žalobkyne. Následným šetrením súdneho spisu bolo zistené, že predmetné vyjadrenie žalovaného nebolo zaslané na vyjadrenie žalobkyni, tak ako to upravuje § 374 ods. 1 CSP, tzn., že v spise sa nenachádza údaj alebo potvrdenie o doručení (doručenka) o zaslaní vyjadrenia žalovaného k odvolaniu žalobkyne jej právnomu zástupcovi, resp. priamo žalobkyni. V danom prípade tak dovolateľke nebola daná možnosť oboznámiť sa s obsahom vyjadrenia k jej odvolaniu, čím jej bolo zabránené dozvedieť sa a oboznámiť sa s novými dôkazmi v tomto konaní. Nesprávnym postupom súdov v odvolacom konaní došlo k porušeniu práva na spravodlivé konanie spôsobom nerešpektujúcim princíp rovnosti zbraní“.

35. Obdobný názor dovolací súd vyjadril v ďalších rozhodnutiach, napr. sp. zn. 3Cdo/216/2016, 8Cdo/60/2018, 9Cdo/19/2021.

36. V danom prípade zo spisového materiálu vyplýva, že súd prvej inštancie vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovanej v rozpore s kogentným ustanovením § 374 ods. 2 CSP žalovanej (dovolateľke) nezaslal, ktorú skutočnosť odvolací súd opomenul a nevysporiadal sa s ňou. Dovolací súd preto považoval za dôvodnú dovoláciu námietku dovolateľky o porušení jej práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP tým, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobcu k jej odvolaniu, teda nesprávneho procesného postupu súdu prvej inštancie pred postúpením odvolania odvolaciemu súdu; rozsudok odvolacieho súdu preto v súlade s § 449 ods. 1 CSP zrušil bez toho, aby sa zaoberal ďalšími dovolacími námietkami a vec vrátil na ďalšie konanie v súlade s § 450 CSP. V ďalšom konaní bude odvolací súd postupovať v intenciách vyššie naznačeného a o odvolaní rozhodne znovu. V novom rozhodnutí rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

37. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.